

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSAG.

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Elvi különbségek a róm. katholicizmus és protestántizmus közt

— Irta: *Dr. Bartók György.* —

A prot. egyháznak merőben más felfogása van úgy az egyházzól és a papságról, valamint az idvességről és annak feltételeiről.¹

A protestántizmus az egyház helyett Istenhez, a pápa helyett Isten ígéjéhez, a tekintély előtt meghódoló szolgai engedelmesség helyett az egyéni lelkiismeret minden tekintélytől szabad függetlenségére utasítja a hívő embert. A keresztyén vallás nem az egyház követelményeinek megfelelő külső élet, hanem benső élet minőség; nem a pápa előtt meghódoló engedelmesség, hanem Istennel való életközösség az Ur Jézus Krisztus által. Nem az egyház által jutunk a Krisztushoz és nyerjük el az idvességet, hanem Krisztus az ut s csak általa juthatunk az egyházba, csak általa nyerhetünk idvességet.

Protestáns felfogás szerint, eszményi szempontból nézve, az egyház a szenteknek láthatatlan közössége. E láthatatlan egyháznak csak azok a tagjai, a kik a Krisztusban igazán hisznek. Van látható egyház is; a látható egyház magába foglalja mindazokat, a kik megkeresztelkedtek.

A látható és a láthatatlan egyházat egymástól különválasztani és úgy szólva két darabra szakítani nem lehet; a kettő egymással szoros és elválaszthatatlan kapcsolatban van; a látható a láthatatlannak eszköze, a mennyiben Isten ígéjének hirdetése, a sákramentumok kiszolgáltatása

és a hit, valamint az erkölcsi élet tisztaságának megóvása által a hiveket a szentek egységének részeseivé lenni segíti. Az egervölgyi hitvallás szerint: »az igaz egyház gyakran láthatatlan; a választottak gyakran kívül vannak a látható gyülekezeten«.

Kálvin tanítása szerint: az egyház, ha helyesen van szervezve, Krisztusnak a földi országa és a ki ezen egyház vezetésére van elhiva, az olyan Isten házának a sáfára, mert az egyház Istennek a háza; az egervölgyi hitvallás szerint az egyház »Istennek a Krisztusban és a Krisztuson épített háza, oszlopa és erőssége az igazságnak.«

Hogy az egyház valósággal Istennek háza, a Krisztus földi országa legyen: ahoz a Kálvin tanítása szerint nem elég csupán az igehirdetés és a sákramentumok helyes kiszolgáltatása, hanem szükség van a fegyelemre is. A hol Isten törvénye érvényesül: csak ott van jelen az Isten országa. Az egyház kormányzatában és szervezetében is Isten törvényének kell uralkodni. Csak a helyesen szervezett egyház lehet Isten háza, Krisztus országa. Az olyan egyház, mely a szentség dicsőségére nem törekszik, mely a megátalkodott bűnöst megtüri és ki nem metszi: az olyan egyház nem a Krisztus teste, nem az Isten háza.

A látható egyház a Kálvin szemeiben tehát nem a hivek és hitetlenek keverék serege, hanem egy eszményi valóság, a hol a Krisztus szelleme kormányozza a lelkeket. Épen ezen eszményi valóság szentségének érdekében kell gyakorolni a fegyelmezést.¹

Kálvin szemeiben az egész egyházi törvény leglényegesebb feladata: a keresztyén hit és

¹ Fáy András: Óramutató. Pest. 1842. 37 s. k. I.

¹ »Institutio« IV. I. 2*. »De vera ecclesia«

erkölcsi élet tisztaságának megóvása. E nagy és szent feladat teljesítésére vannak rendelve: a presbyterek. Mert az egyház nemcsak arra való, hogy benne Isten igéjét a lelkipásztorok igazán hirdessék és a sákramentumokat kellő módon kiszolgáltassák. A reformált egyház a keresztyén élettevékenység köre és tárgya is egyszersmind, hogy e tevékenység által a hívek lelki életét megtermékenyítse és mint kovász a tésztát, az egész társadalmat áthassa.

A református egyháznak nem lehet megelégedni csupán annyival, hogy a hit és erkölcsi élet tisztaságát saját kebelében megóvja, hanem a keresztyén életeszmények gyakorlati megvalósítását is czélul tűzi ki maga elé, vagy mint az egervölgyi hitvallás (1562) mondja: az igaz egyház harczol az Antikrisztussal, hadat folytat a bűnnel, világgal, gonosszággal és sáttánnal; megmarad a hitben mindvégig; vannak jó tettei, melyek bizonyosságot tesznek hitéről... »Mert a hitből alkot a Szentlélek szeretetet és jó cselekedeteket«... Az igaz egyház főlega szegények gondozását, mint el nem utasítható és senki másra át nem hárítható köteleességet hivatalosan is a saját élettevékenységének körébe vonja.

Ezen a felfogáson alapszik a diakónusi intézmény, melylyel az apostoli korban találkozunk és a melynek alapjait Kálvin a genfi egyházszervezetben lerakta.

A reformált egyház nem csupán a hitnek, hanem egyszersmind a szeretetnek is életközössége és nincs egyetlen életeszmény, a melynek ápolása az ő tevékenységi körén kívül esnék és tőle idegen volna. Az egyház minden egyes tagja a Krisztus vitéze, Istennek harczosa, a kinek Isten

ellenségei ellen harczot kell vivnia, miként Skócziában, a hol az egyház tagjai egy, sajátkezüleg és önként aláírt, szent szövetséget (Convenants,) alkotnak az igaz vallás védelmére és leküzdésére mindannak, a mi Isten törvényével ellenkezik.

Az egyháztársadalmi egyesületek.

3.)

3. *Presbyteri negyedek.* Ezek élén áll egy presbyter diakonus. Tagjai a község, illetve a város minden ev. ref. vallásu teljes kora férfiai. Ha idegen hitsorsos jön a községbe köteles belépni a presbyteri negyedbe, mert különben nem élvezheti az egyháztársadalmi élet jótéteményeit. A presbyter diakonusok a presbyteriummal és a lelkészszel együtt ügyelnek a nép valláserkölcsei életére. A presbyter diakonusokat a presbyterium küldi ki saját kebeléből 3 évre, mindeniket lehetőleg azon negyedbe, a melyben lakik. A presbyter diakonushoz intézi azután a lelkész a megkeresést, ha valaki elmulasztja gyermekének megkereszteltetését, vagy ha egy ifju pár nem akarja esküvése alkalmával az egyház áldását igénybe venni; nemkülönben ha valaki vallását elakarja hagyni, vagy reversálist akar adni. A presbyter diakonus azután vagy maga, vagy két általa kiküldött alkalmas tag által megtalálja a tévelygőket, kik keresztyéni intelmeikkel arra igyekeznek, hogy illetőket bűnös szándékukról lebeszéljék és jó utra tereljék. Továbbá a presbyter diakonus ügyel arra is, hogy kerületében az atyafiak a templomot buzgón látogassák, az ünnepnapokat megszenteljék. Az ő vezetése alatt tartatnak a téli hónapokban a

TÁRCZA.

Fazakas József története.

— Irta: *Demeter Dénes.* —

A tiszteletre méltó öreg pap fejét rázogatóva, ott hagyta a tudakos embert. Kár is lett volna vele disputálni, mert ő már annyira a romlás lejtőjére jutott, hogy a szó hasztalan, kárba vészett volna. Azt azonban kivitte a hatóságnál, hogy az előjárásról ledobták, hová oly ember, mint Fazakas, ki jó feleségét elüldözi, a más feleségét elrabolja, azzal vadházasságban él, gyermekeit éheztesíti — nem való. Még mást is akart a jó öreg, de már későn mozgott, mert a birtok részint eladva, részint zálogba téve volt...

Idő telt, idő mult. A három fiu felcseperedvén, elkerült a háztól, a vidékre, hol a kissebbik libákat legeltet, a következő bárányokat őriz, a nagyobbik pedig egyik uraságnál az inasságig vitte. Jó az Isten, gondját viseli már azoknak. De bezzeg a Fazakas József életéről megfélekedett. A lakóház fedelét kikezdte a szél, a kerítés itt be, amott kidülő félben; udvarát ellepte a paréj, mert lábas jószágaiából még csak egy görhes lóva

van meg; ezt is azért tartja, azt mondják, hogy télire egy kis tüzelő anyagot hozzon vele. S mikor meg a kocsmán évelődnek; hogy volt lelke így tuladni mindenen? — nevetve feleli vissza, hogy van pénz elég a ládafiában, meg él ő és »felesége« abból jó móddal. Schwarcz kocsmáros ezt a többiek hahotája között toldja meg ezzel: »igen ám a Katinka zsebében!!«

... A vasut építés véget ért. Az idegenből jött munkások mind eltakarodtak. Csak egy nagy kalapos tallián iddogál a hosszú asztal végén Schwarcz korcsmájában. Hosszan elgondolkozik, aztán megrepetálja a kiürült üveget, fizet, bucsuzik és megy...

A csillagokat felhők kezdik letakarni; zivatar készül, villámlik a hegy felett.

Zivatar készül a Fazakas portáján is. A nagy kalapos ember feleségét hívogatja az ablakon át csendesesen, szép szóval. Benn a szobában gyertya gyul s az öltözködő Katinkát Fazakas marasztalja szép szóval, édes beszéddel. Katinka menne is, maradna is; midőn azonban a nagy kalapos férfi más nyelven beszél valamit, már többé nem a Fazakasé ez a Katinka, hanem azé. Fazakas a ruhát kezdi letépni Katinkáról, majd dulakodnak; a nagy kalapos munkás betör az ablakon, kés villan meg kezében. Aztán egy

gazdasági és társadalmi ügyekről a felolvasások, a lelkész által megjelölt tárgyakról. Ügyel arra, hogy a vezetésére bizott nép a téli vallásos estéken részt vegyen. Egyetértve az ifjusági atyákkal, anyákkal, nőegylet elnökével és a presbytériummal, gondja van reá, hogy a nép jó könyveket olvasson. A fentebb említett testületi vezetőkkel azon munkál, hogy a hól csak lehetséges, népkönyvtárak létesítsenek. Ezért gondja van reá és minden alkalmat megragad, hogy alapvagyont gyűjtsön a czél javára.

A presbyter diákonusságok a vallástársadalmi kérdések mellett felkarolják a község közgazdasági ügyeit és keresik a község közigazgatási hatóságával az együtt munkálkodásra a barátságos viszonyt. A presbyteri gyűlésen időközönként mindenik presbyter diákonus jelentést teszen, negyedének egyháztársadalmi munkásságáról és azután a presbytérium megállapodásait negyedével közli. Ezen kívül a presbyter diákonus tagokat gyűjt az egyházkerületi értekezlet számára és a »Vasárnap« című egyháztársadalmi lapot terjeszti. Az ifjuság multságain képviselteti magát egy-két tag által, de maga is azokon lehetőleg személyesen részt vesz. A negyede kiküldötteinek is, egy vonalban az ifjuság vezetőivel, tisztelethely tartatik fenn.

Végül a presbyter diákonus közreműködik, hogy negyedében az egyházi közadók pontos időben befolyanak; ugyszintén, hogy az egyháztanács közvállástársadalmi intézkedései végre hajtassanak.

Mélyen tisztelt Egyházkerületi Értekezlet! Ezekben kívántam a tárgy nagy köréhez mértén lehető röviden tervezeti javaslatomat előterjeszteni. Tudom én azt, hogy az előterjesztett tervezetet egyszerre, mintegy varázsütésre megvalósítani nem

hosszu hörgés, a gyertya kialszik; a Fazakas portáján a rettentő zivatar elcsendesült.

Reggel a falut bejárta a borzalmas hír: Fazakas Józsefet meggyilkolták. Elterjedt az egész vidéken még a temetés előtt... A gyilkos önként jelentkezett a bíróságnál, hol ezeket mondotta: »Uram! én gyilkoltam meg, s azért a büntetést elszenvedem, de esedezem figyelembe venni, hogy házi életemet feldulta, feleségemet magához csalta, a magáét pedig világgá kergette s gyermekeit utonjárókká tette, mert a vagyont eltékoztolta. Uram! az az ember megrontotta az én boldogságomat. A fájdalmat már rég hordozom szívembe, most kitört s hazámba visszatérni nem tudtam anélkül, hogy meg ne öljem azt, ki megmérgezte az én szívemet. Én bűnös vagyok!«... a nagy kalapos férfi szava itt elcsúklott, aztán a teremből kivezették.

Az öreg lelkész pedig Fazakas József koporsója felett oly beszédet mondott, hogy sirt az egész falu, sirt a vidék... sirtak mind, de azért az én székely testvéreim közül ma is sokan adják a »szabadulás levelet« és sokan, sokan járják a »vadházasság« botrányos, erkölcstelen, Isten büntetésére valóban méltó utját.

(Vége.)

lehet; de másfelől azt is tudom, hogy erős akarral évek alatt ez alapon és e téren anyaszentegyházunk javára hatalmas szolgálatot tehetünk, mert népünk üdvére megteremthetjük a pezsgő egyháztársadalmi életet.

Kérem azért a kerületi értekezlet jelenlevő igen tisztelt tagjait, méltóztassanak a kérdéshez hozzászólani, tervezetem legyen általános bírálat tárgya. Én miben sem kötöm magamat, mert ismerem az élet törvényét, hogy: a jót legyőzi a jobb.

Péchy Árpád,

brassói ev. ref. lelkipásztor.

(Vége.)

Fohász.

Uram! ha életre hívtál
Minket porszemeket;
S dicső képedre alkotál
Nem nézvén bűnünket,
A Te megáldó kegyelmed
Mi rólunk soha el ne vedd.

Hogy ha lelki, testi bánat
Alatt roskadozunk,
Ha nincs áldás munkáinkon
Bárhogy fáradozunk;
Te taníts tünni s remélni
Mindenkor szent éltet élni.

Ha bőségben, gazdagságban
Részeltetsz benünket,
Lágyítsd meg a szenvedőkhez
A mi szíveinket,
Hogy a mit Te adtál nekünk
Abból mást is részeltessünk.

Ha hitünkbe megrendülnék
Küld a mi Urunkat;
Hitünknek erős oszlopát
Édes Megváltónkat,
Engedd hogy fogja kezünket
S vezéreljen jóra minket.

Szívünkben a szeretetet
Folyton erősítsd;
Tedd kedvessé és boldoggá
Rövid életünket.
S add, ha eljő végső álunk
Lelkünket hozzád ajáljuk.

Kóty Mariska.

Isten igéje.

— Ananiás és Safira. —

Cseiek. V. 1—10

Az első keresztyén gyülekezet szeretetének ékesen szóló példája az előttünk fekvő szomorú történet. Hirdeti azt, hogy a keresztyének szeretete egykor odáig is elterjedt, hogy szerzeményüknek közös célra való összegyűjtése és felhasználása

nálása bevett szokássá lett az igaz szeretet alapján; tanuskodik másfelől arról, hogy az emberi hiúság, még a legszentebb cél szolgálatában is keresi a kielégítést, eleget akar tenni mérhetetlen vágyainak.

A történet a következő:

Volt az apostolok tanítványai sorában egy házaspár, a férfit Ananiásnak és a nőt Safirának hívták. Ugylátszik, hogy gyermekük nem volt és örökösök híján e házaspár »eladá az örökségét«, azzal a nyíltan bevallott célzattal, hogy ez összeg a közös alapnak gyarapítására fordíttassék. De a gonosz indulat, mi minden ember lelkében ott lappang, Ananiás lelkét egészen hatalmába kerítette, úgy, hogy »megtarta valami részt az árában, és valami részt előhozván az Apostoloknak lábaiknál letéve.«

Péter apostol e képmutatást felfedi és az egész gyülekezet előtt szemére lobbantja Ananiásnak: »Nemde, ha megtartottad a mezőt, nem tied volt volna-e és minekutánna eladtad, nem a te hatalmadban volt az ára? miért gondoltad ezt a te szivedben? Nem embernek hazudtál, hanem Istennek.« És e rettenetes bünt, amelylyel a saját egyéni hiúságát akarta legyezgetni e házaspár, a legrettenetesebb büntetés, a halál torolja meg.

Álljunk meg csak e bünnél és vizsgálódjunk a körülmények felett, mik között e bűn történt,

E házaspár nagynak akart látszani a gyülekezetben. Hogy ezt elérje, nem rettent vissza a rá nézve legnehezebb uttól, a szegénységtől. Eladta kis vagyonát, de mikor a sor arra került, hogy az érte kapott összeget beszolgáltassák, megrettentek a szegénységtől és ennek nehézségeitől. Egyfelől sarkalta mindkettőjüket a hiúság, másfelől meg elrettentette bizonyos félelem. És e kétfelé vezető ut egyikét sem akarták elhagyni.

Hány ilyen Ananiás meg Safira van még most is közöttünk? Szeretünk eleget tenni mindenikének, de nem érünk el vele; szeretnénk kedvesek lenni Isten előtt is, meg a hű, nagyralátó világ előtt sem maradhatunk el: azért egyik helyen sincs részünk. Olyanok vagyunk, hogy a világ hiúságának, még akkor is szívesen teszünk eleget, midőn e hiúság lelkünk boldogságát nagyon is veszélyezteti. Ebből a boldogtalan állapotból aztán keresnők a kijutást, de ha nem találjuk, a súlyos terhek alatt összeroppant lélek a bűnök útjában tűnik el.

Nem tudjuk, hogy a mi boldogságunk mérőben ellenkezik a világ szerint való boldogsággal. Amott a boldogság fénylik, mint a nap, emitt csak pusztá fény, de még annak is csak látzata. Szépen mondja el a boldogságot egy híres költő, (Torquato Tasso) kitől királya azt kérdezte: »Kit tartasz a legboldogabbnak?« Legott így felelt: »Istent.« No — folytatá a király — ezt már azelőtt is tudtam, de voltaképpen azt akartam kérdezni, kit tartasz az Istenen kívül legboldogabbnak? Szintoly hamar mondta a költő: »Azt, ki az Istenhez leghasonlóbb;« vagyis aki legközelebb áll hozzá. Mekkora különbség e mondas és az Ananiás féle cselekedetek között?!

Ha a hiúságnak vezérlete alatt lelkünk ha-

mis szóval elaltatjuk és így megyünk a jelzett uton: sorsunk még nehezebb lesz az Ananiásénál is. Nála a halál egyszerre következett be. Nálunk meg olyan mértékben áll elő a lélek elveszése, amely mértékben távolodunk az Istentől. És ez a legkínosabb.

Hogy kivesszen a lélekből a szeretet, elszálljon a hit melege, a munkásság derűs napja eltűnjön és mintegy észrevétlenül: ez rosszabb a halálnál. Egy vak embert megkérdezte jó barátja: »Nem érzed magad szerencsétlennek?« E kérdésre a következő feleletet kapta: »Szívesen adtam volna bármelyik tagom cserébe szemeimért, ha egyszer még láthatnám a jó Isten szép világát, szívesen halnék meg.« A mi külső életünkben szem, az benső énkünkben a lélek. És most gondoljuk meg a testi vak sorsát — s hasonlítsuk hozzá a lélek elveszését.

Nagy ár, rettenetes büntetés a világ hiúságáért.

Ananias és Safira példája tanítson minket egyenességre, még a világgal szemben is, hiszen »nem használnak a hamissággal gyűjtött kincsek« (Péld. 10. 2.) A mi becsületes boldogságunk nem földi, de mennyei, mert »az én boldogságom nem e világból való.« (Ján. 18. 36.) »Nem ételben, italban áll, hanem békességben.« (I. Kor. IV. 20.) És itt az a legnagyobb, ki az ártatlanságot követi. (Mát. 18. 1.)

FeketeLak.

Osváth Lajos.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru. Egyfolytában 14 napig tartó véres ütközet volt Liaojang környékén. A világ történelem még nem mutat fel ilyen véres és borzasztó csatát, mint ez volt. A japánok halált megvetően támadtak. Az oroszok a végső perczig hősiiesen védték magukat. Állítólag a két fél részéről 50 ezer ember esett el. Rettenetes még leírni is. Az orosz hadserget maga Kuropatkin vezette. A japánok *Ojama* tábornok vezetése mellett *Oku*, *Nodzu* és *Kuroki* hadtest parancsnokkal harcoltak. Elsőbben csak a két utóbbi hadtest vett részt az ütközetben, s mikor ezek délről megfutamtották az oroszokat: Kuroki északon azon igyekezett, hogy Kuropatkin visszavonulási útját elzárja. Az oroszok előbb fölgyújtották Liaojangot, elromboltak mindent: aztán vad futásnak eredtek. A japán csapatok a tizennégy napos csata után folytonosan üldözik a menekülő oroszokat. Bár a japánok győzelme fényes, de a háborunak még ezen ütközet sem vet véget. Az oroszok még nincsenek leverve. A mig Kuropatkit egészen be nem kerítik, addig az első háboru nem ér véget.

Port-Artur ostroma szakadatlan foly, de bevétele még nem sikerült.

Alexejev mandzsuri helytartó nagy beteg lett és Mukdenből Karbinbe vitette magát, hol egyelőre a japán ágyuk bömbölése is kevésbé izgatja.

A német császár legidősebb fia, *Frigyes* Vilmos trónörökös a napokban jegyezte el *Cze-czillia Augusztia* mecklenburgi hercegnőt. Az eljegyzés nagy örömet keltett egész Németországban. A boldog menyasszony nagyobbik testvérét a dán király vette el 1898-ban.

Egy hercegnő szökése. *Koburg* Lujza herceg asszony az elsteri fürdőről megszökött régi ismerősével *Mattasich-Keglevich Gézával*. Az a hír jár, hogy a herceg asszony nem volt teljes elmebeli állapottal.

Dohányzó tilalom a gyermekeknek. Azt se tudja a gyermek, mi jó van a cigarettázásban s csak azért, mert tiltják, vidáman eregeti a füstöt, holott ifju szervezetét teszi az tönkre. Régóta akarnak már törvényhozás útján segíteni ez állapotot. Ugy látszik az angol parlament meg is találta a helyes módját. A héten tárgyalják az erre vonatkozó törvényjavaslatot és kétségtelen, hogy el is fogadják. E szerint 16 éven aluli gyermekeknek dohányt eladni érzékeny pénzbüntetés terhe alatt tilos és mindazon szülőket is szigorúan büntetik, a kiknek gyermekeit füstölésen érik.

Egyházi élet.

Kézdivásárhelyen szept. 4-én köszöntött be az ev. ref. egyház új papja *Czirmay Zoltán*. Az egyházközség nagy tisztességgel fogadta új papját, ki egyszersmint a város szülötte is. A beiktatási szertartást *Szabó Jenő* ottani másik lelkész végezte. Különte Mózes gondnoknál fényes ebéd volt az új lelkész tiszteletére. Adjon Isten sikeres munkálkodást *Czirmay* barátunknak az új helyen.

Bosszu-e, vagy mi? A bögyözi zsidó feljelentést tett az ottani református pap ellen, úgy illetékes püspökénél, mint a járási főszolgabírónál, mert az István király napján trágyát hordatott, holott azt megelőző nap este ki volt dobolva, hogy nem szabad dolgozni. Így távolról nézve a dolgot, azt hinnők, hogy a bögyözi zsidó nemcsak egy kegyes izraelita, hanem egy lelkes hazafi is, aki István király napján (most szombatra is esett) hazafiasan akar ünnepelni. S miért, hogy éppen őt zavarja a református pap? Hogy ezt megértjük, tudnunk kell, hogy Bögyözben, éppen a református pap kezdeményezésére egy fogyasztási szövetkezet alakult. Kitűnő portékákat árul. A bolt mindig tömve van. Mig a zsidó bezárhatja a boltját. Üres óráiban tehát mit tehetett más, mint panaszos levelet irt. Pedig nagyon csalódik a kegyes izraelita, ha azt hiszi, hogy a bögyözi papot azért megbüntetik. Világért sem. Mert az

1891. XIII. t.-cz. e napon csupán az ipari munkára rendelte el a szünetet. A trágyázás pedig nem ipari, hanem mezőgazdasági munka, amelyet az egész közönség bátran végezhetett volna. Ezért tehát ne aggódjék a bögyözi pap. De gondolkozóba ejt a kérdés másik oldala, hogy t. i. éppen egy református miniszterelnök, mint belügyminiszter alatt dobolják ki országszerte, hogy István király napján nem szabad dolgozni. Hiszen már elmúlt az az idő, midőn a protestánsokat a kath. ünnepek megtartására kényszerítették. Tiszta István, a református gondnok talán csak nem akar közreműködni, hogy ama szomorú napok a protestánsokra megismétlődjenek.

Könyves ház.

A református egyházak presbiteriális szervezete. Irta: Dr. *Bartók György* erdélyi református püspök. Kolozsvár, 1904 XII—189. lap. Ára 4 korona.

Az erdélyi evang. reform. egyházkerület nagytudományu püspöke, dr. *Bartók György*, kinek püspöki működését az egyházi élet terén már több, nagyobb szabásu alkotás jelzi: egy vezetes könyvet irt. Azt mindnyájan jól tudjuk, hogy a püspök ur ideje mennyire igénybe van véve. Nincs az egyházkerületben olyan moz-

galom, melyből részét ki ne venné. A püspöki és igazgató tanácsi irodának ő a legszorgalmasabb munkása; egyházakat látogat, templomokat avat fel; részt vesz az értekezleti gyűléseken, a konventen stb.: mégis marad ideje arra is, hogy tudományos munkálkodást végezzen. Igen, mert mikor a hivatalos munkát félbehagyja, pihenőképpen olvas, kutat, tudományos munkát folytat. Ez az ő pihenője. Így jött létre ezen újabb könyve is.

Püspökünk könyve hézagot pótló munka. A református egyházak szervezetét e nélkül a könyv nélkül nagyon bajos megismerni. Itt is, ott is nagyon sok van irva arról, hogy miképpen jöttek létre a református egyházak, és hogyan szervezkedtek: de mindezeket a dolgokat, s különösen a belső szervezet történelmi fejlődését, együtt sehol se találjuk. *Bartók* püspök összeszedte, s rendszeresen előnkbe tárta, hogy bárki megismerhesse. Könyve két főrésze oszlik. Az első részben a külföldi — a második részben a hazai református egyházak presbiteriális szervezetével foglalkozik.

Bevezetésképpen amaz elvi különbségekre

GRÓF JAMUGATA

Japán tábornok.

mutat rá, melyek a római katholicizmus és a protestantizmus között vannak. Rövid, tömött, de mégis az egész kérdést feltüntető mesteri vonásokban vannak ezek a különbségek feltüntetve. A kezébe adhatjuk bárkinek, megértheti, tanulhat belőle. A »*Vasárnap*« első helyén közöljük ezeket a különbségeket. Olvasóink bizonyára örömmel fogadják, s tanulsággal olvasgatják — nemcsak most, de később is.

A reformátorok egyházszerkezeti nézetének előadása után, részletesen tárgyalja azt, hogy Franciaországban, Angliában, Hollandiában, Németországban stb. miképpen fejlődött ki és hogyan alakult a református egyházak kormányzata. Sok hasonló, sőt egyező vonást látunk itt a magyar egyházakéval, különösen a francziáknál, skótoknál és a németalföldi egyházakban.

A második rész, a könyv nagyrésze a hazai református egyházak presbiteriális szervezetével foglalkozik. Rendre tárgyalja a különböző zsinatok végzéseit, hogy aztán kimutathassa, hogyan alakult ki az erdélyi és a magyarországi református egyházak mostani szervezete. Hosszas volna az egyes zsinatok határozatait felsorolni. Időnkint majd szemelvényeket fogunk adni, melyekből látni fogjuk a régi református egyházi életet. Elégdjünk meg most annak az elmondásával, mi a püspök ur lelkében, történelmi fejtegetései után leszűrődött. Egyik igazság az, hogy a »presbiteriális elveknek sem a tiszta- és dunavidéki, sem az erdélyi egyházak szervezete nem felel meg egészen.« Mert a presbiteriumok nincsenek úgy szervezve, hogy azokban a gyülekezeti egyedüli joga teljesen kifejezésre jutna. A másik igazság, hogy a presbiteriumok nem tekintik feladatuknak *a hit és erkölcsi élet tisztasága fölött való felügyeletet és az egyházi fegyelem gyakorlását.* Holott az igazi kálvini alapon szervezett presbiteriumnak első sorban ez volna a feladata. »A presbiteri elv azt sem kívánja meg — ugymond a püspök — hogy a gyűlések a lelkészekből és világiakból, valamely szigorúan megállapított arányszám szerint állittassanak össze,« annál kevésbé kívánja meg a *kettős elnökséget*, ami főleg falu helyen nem is mindig kivihető.

Amaz ellentétek megszüntetése, melyek az erdélyi *képviselési* és a magyarországi *zsinat-presbiteri* szervezet között fennállanak: csak úgy lehetséges, ha a szabadság eszméjére tudunk felemelkedni, mert úgy az egyik, mint a másik a szabadság eszméjén alapuló gondolat. Az egész munka különösen erős védelme az erdélyi egyházkerület mai szervezetének, de úgy, hogy a hiányokra is rámutat és azok elenyésztetését sürgeti. A kinek módjában van, ne mulassza el e nagybecsű könyvet megszerezni és elolvasni, mert sokkal erősebb lesz az anyaszentegyház iránti hite és szeretete. Az egyház pedig e két erős fundamentumon épül fel.

Meghallgatta . . .

Meghallgatta a Jó Isten
Buzgó könyörgésünk . . .
Enyhíté a szárazságot:
Esőt adott nekünk!

Az országos pusztulásnak
Nem gyászos a képe.
Fellélekzett már egy kissé
A föld árva népe!

Nagy Isten! ég királya, ki
Az időt vezeted;
Hozz a földre bő esztendőt:
Áld meg a nemzetet!

Elég gyásza, bánata volt
Mig védte országát;
Hadd élvezze ezer évnek:
Béke boldogságát!

H Szántó István.

Gyöngymondatok.

Hit.

A hitelvek tizmillió keresztyént öltek meg kinhalállal az erkölcsstan mégsem karczolt senkit s. *Voltaire*

A hit szüli a társadalmi erényeket. A vallás, mely a jutalmazó és büntető egyistenben hinnünk parancsolja, a legerősebb támasza az erkölcsiségnek és politikának. *Chateaubriand*.

Az okos ember sokat gondol s keveset hiszen; az oktalan nem gondol, de annál többet hiszen. *Kisfaludi Károly*.

A szegénynek drága kincs a hit,
Tűrni és remélni megtanít;
S neki, mig a sir rá nem lehel,
Mindig tűrni és remélni kell. *Arany János*.

Hitel.

A pénzt kikölcsönzöt hitelezőnek nevezik, s nem is ok nélkül, mert kiadott pénze megkaphatása felől erős hitre van szüksége. *Saphir*.

A hol csak pénznek és fényezésnek van hitele, ott a becsület hitele lejár. Így van ez az asztalozási tulzásnál, szerencsejátékoknál, és nézőjátékokban. *Lambert örgrófné*.

Tudatlanoknak hinni annyi, mint szándékosan csalódni. *Petrárka*.

Szeretőnek, vagy annak, a ki tőled vár valamit, soha se hidj. *Petrárka*.

Hivatal.

Az új tisztesség olyan, mint az új ruha, mely nem jól talál a testre, mig azt gyakran hordva megszokjuk. *Shakespeare*.

Hivatali kötelességünket azok itélik meg leghelyesebben, kiknek közvetlen szükségök vannak, *Czuczor*.

Bármily nehézségekkel járjon is a hivatali állomást megnyerni, annál is csipősebb és bajosabb arra érdemesülni. A kiről azt kérdik: miért nyerte el az állomást? könnyebben veszi, mintha azt kérdenék: miért nem nyerte meg. *La Bruyère.*

A ki hivatalba lépett, nem igen gondol oda, mint viselje magát másokkal szemben, erre szabályul veszi állomását s állapotát: innen ered a feledés, elbizakodás, kérkedés, gorombáskodás, hálátlanság. *La Bruyère.*

Hon. Honszeretet stb.

Boldog, kinek szép hont adának
A sors örök törvényei,
Hol a szellem szelid nyomának
Láttatnak nyilván jelei. *Kölcsei.*

El magyar, áll Buda még! a mult csak példa legyen most, s égve honért bizton nézzen előre szemünk. *Kisfaludi Károly.*

És ha néha, jobb időkben a pohár
Butemetni köztünk kézről-kézre járt;
Ott is a hon éltetését zengte szánk,
Ott is a hon megvetőit átkozánk. *Petőfi.*

Jó király alatt az embernek van hazája, de gonosz alatt nincs. *Voltaire.*

Születésünk helyétől távol a természet mintegy kisszerűbben tűnik fel előttünk, s nem látszik többnek, mint annak árnyéka, a mit veszítettünk. *Chateaubriand.*

A haza ott van, a hol a lélek meg van láncsolva. *Voltaire.*

Minden föld ugyan hazája
A jó embernek — való;
De mégis születte tája
Mindennél elébbvaló. *Csokonai.*

Gyűjtötte: *Kiss Mihály*

Mai képünkhöz.

Ama fényes győzelemben, melyet a japánok Liaojágnál nyertek az oroszok fölött: igen nagy része van gróf *Jamagata* tábornoknak, kinek képét lapunk mai számában mutatjuk be. A szárazföldi hadak főparancsnoka ugyanis *Jamagata* tábornok. *Jamagata* japánország iegkitünőbb katonája. Résztvett mint szemlélő, az 1870—71. porosz—francia háboruban is. Ő volt a fővezére ezelőtt tiz évvel a Kína ellen folytatott háborúnak is, mely szintén a japánok győzelmével végződött. Most is őt nevezte ki a mikádó a szárazföldi hadak fővezérévé. *Jamagata* gróf 1840-ben született s így meglehetősen idős ember.

Vegyes hírek.

Rákóczi hamvainak elhelyezése Rákóczi Ferencz és társai hamvai hovahelyezésének ügyében Kassán értekezlet volt, melyen Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter és Thaly Kálmán

országgy. képviselő is részt vett. A helyszini szemle után az értekezlet megállapodott abban, hogy a dóm alatti kriptá a hamvak elhelyezésére megfelel. E szerint a hamvakat nyolcz koporsóban ott fogják elhelyezni, a koporsók egyikében lesznek Rákóczi hamvai s édes anyja feje, a másodikban Rákóczi fiának hamvai, a többi hatban a hat fővezér hamvai. Egy emléktáblát is fognak felállítani a templomban.

A kitiltott baptista apostól. Szücs Imre ismert nevű baptista apostól a hajduböszörményi járás főszolgabírája 1593—904. szám alatt hozott határozatával Téglás község területéről kitiltotta. Ez ellen Szücs Imre atyafi az alispánhoz felebbezet Hajdúvármegye érdemes alispánja pedig t. i. Rásó Gyula 5354—904. szám alatt a következő határozatot hozta; »Az első foku határozatnak azt a részét pedig, amely Szücs Imre debreczeni lakost Téglás község területéről kitiltotta, Szücs Imre felebbezése elutasításával indokainál fogva helyben hagyom és pedig annyival inkább, mert egy minden elő és utóképzettség nélküli embernek meg nem engedhető, hogy magát jogtalanul hitszónoknak czimezze, keresetforrás megjéjölése nélkül a vármegye területén a tudatlanságban hozzá hasonló lakosok között mindenesetre saját önző céljait szolgálva, a felebbezési kérvényhez hasonló érthetetlen előadásokat tartson.« Ez ellen az okos alispáni végzés ellen Szücs Imre közvetlen a belügyminiszterhez folyamodott s mint közvetlen forrásból értesülünk, a miniszter a kérvényt »az ügy megvizsgálása illetve megfelelő intézkedés és jelentéstéte végett« az alispánhoz kiadta, ki azouban még eddig nem intézkedett.

Drágul a vaj. Takarmányhiány miatt nagyon kevés a tej, minek következtében több tejszövetkezet, már szeptember elsejétől tetemesen felemelte a vaj árát. A tejárak is majdnem mindenfelé emelkedtek.

Magyarok Amerikában. Amerika Szent-Louis nevű városában világkiállítás nyílt meg. Ezen alkalomból a különböző országok küldöttei béke-konferenciát tartanak. Magyarország részéről *Apponyi* Albert gróf vezette a küldöttséget. A konferencia magyar csoportjának tagjai aug. 29-ikén délben szerencsésen megérkeztek New-Yorkba, a hol úgy az amerikai magyarok, mint az ottani hivatalos körök részéről fényes fogadtásban volt részük. Gróf *Apponyi* Albert, a ki pár nap előtt Liverpoolból indult utnak, szeptember 2-ikán érkezett Amerikába. Magyarországból érkezett vendégek fogadására sok amerikai polgár is összegyűlt a kikötőben, s hozzá járult a magyarság üdvözléséhez. A »Slavonia« gőzös kikötése után az amerikai magyarság részéről *Ágoston* Gábor, az összes fogadó bizottságok elnöke üdvözölte szép szavakban az Amerikába érkezett magyar képviselőket. A fényes fogadtatásért a csoport részéről *Mohay* Sándor államtitkár mondott köszönetet. Ott volt a fogadtatásnál *Hengelmüller* László osztrák-magyar nagykövet is, továbbá *Dessewffy* Tamás főkonzul. A hivatalos körök részéről New-York polgármestere vett részt a fogadtatásban.

Több milliós örökség. Egy Gotthard Gyula nevű ember ez előtt 40 évvel kiment Amerikába, hol rendkívül meggazdagodott. Sok háza és gyára volt. Halála után ott örököse nem maradt. Az amerikai kormány hirdetést tett közzé, hogy a netaláni ismeretlen örökösök jelentkezzenek a vagyonátvételére. Jelentkezett is egy távoli rokon. De a tárgyaláskor kitudódott, hogy még közelebbi rokonok is vannak. Akadt is Magyarországon nyolcz testvér, illetve ezek leszármazottjai. A szégyensorsu Gothárd örökösök 274 millió korona örökséghez jutnak.

A marhasó árának leszállítása. A kormány 10 koronáról 6 koronára szállította le a marhasó árát. Erre nézve a következő rendeletet adta ki: A kir. sóhivatalok a marhasót csak ólompecséttel ellátott 5, 25 és 50 kilogramm marhasót tartalmazó zsákokban és 5, 10 és 25 kgos sajtolt alakban árusíthatják. A zsákot a kincstár a marhasóval együtt szállítja és így a vevő a zsákot is megvenni tartozik. Az így megvett zsákok a kincstár által vissza nem váltatnak. Az 1904. évi XXIII. törvényczikk 1. szakaszában a marhasó ára a termelési helyekre nézve métermázsánként 10 koronáról 6 koronára lett mérsékelve, mely alapárhoz nemcsak a szállítási költség, hanem az örölt marhasónál a zsák, a sajtolt marhasónál pedig a sajtolás költsége is hozzáütendő. Az ekként megállapítandó eladási árak, ugyszintén az azokban későbbben esetleg bekövetkező változások külön rendelettel fognak közzététetni.

Jégverés Makón. Az idei rendkívüli időjárásban a tikkasztó száraz hőséget augusztus utolsó napjaiban hirtelen hűvösség, zivatar és jégeső váltotta föl. A jégeső az ország több részén a szárazságban még termést mutató gyümölcsöt és szőlőt is elpusztította. Különösen az Alföldnek Szegedtől Makón keresztül Aradmegyéig terjedő részén tombolt a jégeső. Makón a jég minden levelet levert és a fák galyait is letördelte. A földet elborító nagy jégréteg fehérségéből az éretlen gyümölcsök zöldeltek ki. A jégeső háromnegyed órán át szakadatlanul vágta a földet és verte le a föld népének még a roppant szárazság után megmaradt gyümölcsstermését. Utczákon, kertekben féllábnyi magas volt a jégréteg; a veteményekben, szőlőn nem maradt levél, csak a csupasz kórók állanak. Az isten csapása Szeged felől húzódott Makónak. Szóregtől Deszsig nem láttak jeget, innen azonban Kis-Zomboron át Makóig mindent tönkretett a pusztító vihar.

A nemzetközi szövetkezeti kongresszus. A szövetkezetek nemzetközi szövetsége a múlt héten tartotta meg Budapesten idei nagygyűlését. Angolok, francziák, németek, dánok, tengerentuliai, a keleti országok kiküldöttei jöttek össze a magyar fővárosban, ez alkalommal a szövetkezeti eszme nemzetközi vonatkozása, 3 napi kérdéseinek a megvitatására. A társadalom csaknem minden rétegéből találhatók a megjelentek között kiváló államférfiak, neves politikusok, gazdák, papok, ügyvédek, tisztviselők, valamennyian a szövetkezeti munkának lelkes barátai.

Tizenkét önálló gazdasági iskola. A vallás- és közoktatásügyi kormány támogatni kívánván a földmivelésügyi kormányzatnak a gazdasági ismeretek terjesztésére irányzott széleskörű akcióját, tizenkét alsófoku, és egy önálló gazdasági iskolát állít föl, a hol az érdekeltségek az iskola céljaira 20 hold gyakorlati oktatásra szükséges földet adnak.

Félt a végítélettől. Szarvason Maszlag János tekintélyes kisgazda öngyilkosságot követett el. Háza padlásának egyik gerendájára felakasztotta magát s mire észrevették, Maszlag már kilehelte lelkét. Az öngyilkosságot annak körülményei teszik érdekessé, hogy Maszlag a jövőbe látó ember hírében állott Szarvason s e révén sok legenda kering róla a nép között. Ismerősei azt állítják, hogy Maszlag a mostan uralkodó aszályból a végítélet közeledését olvasta ki. Szentül hitte, hogy a világnak nemsokára vége lesz, amit ő nem akaráván bevárni, önként vált meg az élettől. Ime, ilyen a Krisztus nélküli babonás hit.

Egy 300 éves pör vége. Ósmarosszék és Parajd erdélyi községek közbirtokossága között több mint háromszáz év óta húzódó pör fog közelebbről befejezést nyerni. Parajd közbirtokossága ugyanis — Ósmarosszék állítása szerint — az ő mintegy 50 hold terjedelmű erdejét, jóhiszeműleg eltulajdonította és évekkel ezelőtt ki is hasznáta. Erre a közbirtokosságot a tévesen beállított határkövek vezették, melyek háromszög alakjában vannak a vitás hely körül elhelyezve. Az eltulajdonításért Ósmarosszék alig 300 és egynehány évvel ezelőtt pörbe fogta a parajdi közbirtokosságot s miután amolyan legöregebb embekeket, a kik mindenre emlékeznek, Ósmarosszék kettővel többet tudott kiállítani, a két alsó bíróságnál, a pört meg is nyerte. Igen ám, de Parajd az ellen is fölebbezett s az ügy éppen most van a Curianál. A sok huza-vona, pörhalasztás, perújítás a költségeket immár úgy annyira megnövesztették, hogy a két pörlekedő fél közül a vesztesnek a multság egész vagyonába fog kerülni. Ezt kikerülendő, Udvarhely- és Marostorda vármegyék törvényhatóságai a perlekedő felek érdekében, az egyezkedés terére léptek. A kiküldött megbizottak már találkoztak a vitás területen, a midőn Udvarhelymegye képviselői azt az ajánlatot tették, hogy elvileg a vitás területet átengedik Ósmarosszéknek s a felmerült költségeket az illető felek maguk viseljék. Marostorda megbizottai e propozíciót a maguk részéről elfogadták s ily értelemben a kiküldő törvényhatóságnak előterjesztést tesznek. Ennek elfogadása esetén a Curiai ítélet meghozatalára nem lesz szükség s a hosszú per megoldást nyer.

Szerkesztő postája.

S. M. Nagyvárad. Szó sincs róla, hogy későn fizetett volna elő, hiszen a legrendesebb előfizetőink egyike. Csak kiadónk akarta tudni rendes elkönyvelés végett. Most már rendben van a dolog a mi részünkről is

K. M. Felső-Tömös. Kaptam. Rendre jönni fog Köszönöm

M. M. Damos. Szintén azt izenem, mit K. M.-nak.
Rügy. Kivánsága szerint lesz.